

פתיחות מורחבות לשתי ואריאציות

סוקרטס והדימון שלו

לכאורה כבר הכול היה אבוד. וכל הגורמים נתפרדו איש לאוהלו האובייקטיבי. וגם מהדמות הראשית נותרו רק מרכיביה הכודדים בלבד. הרוטטים באוויר השרב או מונחים כשרידי מדים צוננים על כורסא מגולפת וכבדה, או גם על כיסא־מתכת קל, קר ומודרני, ואם גם נותרה הדמות העיקרית שלמה, היא עצמה היתה מונחת כחפץ זנוח בדירה. מצפה לרגעו גיבוש כשיחות עם הידידים, ועוגמה עיוורת עיוותה את פניו, ואיש לא נותר כפי שהיה פעם, והזמן בלע כל חלקה טובה. וגם הטכסטים החשובים ביותר איבדו מכוחם או לא נכתבו יותר, והכול נראה מוזר מתמיד גם כתחומו הגדול של היקום, וגם כתחומו הזעיר מכל זעיר, ונותרו רק נעימויות קטנות ומעטה תרבות ושדרות ובנייני־אבן של העיר, שההמון וההתפוררות הגופנית איימו לכלוע גם אותם. והכל החל להיעלם ולחזור על עצמו. ומהדיון הגדול נותרו רק אנחות, ונשברה לרסיסים חלקת מראה של הארוס העליון, ונשתגרה לחלוטין ממלכת הארוס התחתון, ובין רגליים משתרגות, אטומות עיניים למדי, חזה חשוף וחלקי לכוש פזורים, הפנים עצמם ניטשטשו בעת מילוי תפקידם של הגופים והדמויות הציבוריות, וגם דוגמות רבי־האמנים הקדומים דהו, ונותרו רק הרגלים ואסתטיקה צנועה ושמידה על עצם קיומו, ואולי על ערכו, של המטה עצמו ועל עצמו בתור המטה, או תיפקודו כתור מטה, שמורה מוגנת בתוך דירה קטנה שאת מיתארי חללה ניסה, או לעיתים ניסו כמה מקורבים, להפוך לקווי פעולה, והכול היה כבר גרוע וקרוע, סתם רע או גם נטול שאיפה וגעגוע, ומה שנרשם היה באינדכס רגוע ומצומצם מדי, אם כי גם בלי לסמוך יותר מדי על בינוניות

האירוע רב-המשמעויות, שבתוכו בכל אופן היה מצוי, גם כזקן וגם כנער. ישויות יומרניות שונות נתונות היו שוב בלב סתמיות מוחלטת, מושלכות או נעוצות כסיכות זעירות בלב מישטחים ונפחים גדולים כל כך. יומרתן מנותצת כליל ורסיסיה מוטלים לכל עבר, וחסרה אפילו נקודת-מוצא לכינוס כל הפזורים הללו, ולא היתה שום דמות מנהיגה או אוהבת להסתמך עליה, למשל אפילו לא דמותו מבהירת-השאלות של סוקרטס, וגם שאלותיו המהותיות ביותר על עצמו ועל הכול ולא-כלום נסתיימו במבוי סתום, באפוריה. הכול היה, איפוא, אבוד-לכאורה מראש בלב מאפליה צבעונית, זורמת ונטולת מובנות.

אבל גם בלב מצב מוזר ואבוד כל-כך הדימון של סוקרטס הכיר את סוקרטס וסוקרטס הכיר את הדימון שלו. כל אחד מהם יכול באמת להגיד על עצמו: היילכו שניים יחדיו בלתי אם נועדו.

אבל מי שאל את השאלות הקשות ביותר בשיחה בין השניים? מדוע אין אידיאות, שתלמיד צעיר ונלהב בשם אפלטון ניסה לאחר-מכן לדבר עליהן? מדוע אין נפש בת-האלמוות? מדוע אולי אין נפש בכלל? ומה היא התודעה או המודעות. המרחפת בקצה האופק באספמיה ומרצדת כמתוך חפץ בלתי-מורגש, אך חיה גם בקירבנו חיים עזים, מופעמים וקשים כל-כך? ואם אין בכלל צדק בטבע, מי אנחנו שנפעיל טור-צדק משלנו בלב לא-כלום או בלב הסתמיות, המפחידה בעוצם מידותיה הענקיות ובעלת עקומות הנדסיות מדהימות, תועפות קרינה וחלקיקים זעירים מכל זעיר, המפתיעים כל כך? וצדק עצמו מה הוא? ומי אנחנו? התאגדויות גופניות-לשוניות? איגודים של תאים וטורי התנהגות וכושרים מולדים לביטוי מילולי? והאם הבחירה היא בידינו? בידי מי? את מי אתה שואל? האם הדימון שאל את סוקרטס, או סוקרטס שאל את הדימון, את כל השאלות הללו? קשה היה לענות על כך בשים לב לעובדה שעוד לא ברור היה מי הוא סוקרטס, והדימון היה, למרות כל ממשותו הבלתי-מפוקפקת, רק קטע, או חלק פנימי מסוים, במרכז התבנית הנפשית, הלשונית וההתנהגותית של סוקרטס, או ששמה סוקרטס. והרי השאלות שנשאלו כאן לא היו גייטראליות, בלתי-תלויות במיהות השואל, כבון השאלה כמה עיגולים בקוטר נתון אפשר להכליל במשולש נתון? או איך לגזור גזירה לוגית מסוימת? אלו היו שאלות שתבעו תימרון מסוים בין הממדים השונים של המובנות ושל האירוע המגוון, הטוטאלי והמפתיע כל-כך, שבתוכו היינו מתכלים תדיר. לא רק מתן התשובות (הדזיראטום, המאורה, העליון), אלא גם הצבת השאלות עצמן היתה כאן ניגזרת קיומית של החווה את הניגודים (או מהלך לשוני האופייני רק לשיכבת התנהגות מסוימת). גם אם היינו יודעים מה שאל סוקרטס ומה שאל הדימון, כלומר אלו מן השאלות שאל כל אחד מהשניים, טיב השאלות עצמן גשתנה בשים לב למיהות או להגדרה של סוקרטס ודימון, כי שאלות אלו לפחות לא היו אדישות לשואליהן ושואלים אלה לפחות לא היו אדישים לשאלותיהם (תודה לאל, ותודה לאל! היה, כמובן, במשמעות הבאנאלית ביותר, שריד מעולם אחר, טוב יותר).

האם מוקמו גם הדימון וגם סוקרטס בתחום הכינון של העולם-הניחיה, עולם היומיום של תפישת-העולם הטבעית? עולם שבו השקיף אדם על רעהו במין

תמימות טבעית כעל צירוף מיוחד ומרכזי. המאציל מאורו האנושי והמרגיע, למרות מחנות השמדה ונשק קטלני מוחלט, המעיקים כאלף עדים, מיכלול של העולם הניחיה הטבעי, שרק דרכו נשקפים כל יתר הרבדים, ואולי אף בורא או מכונן אותם, ובלתי־תלוי בגנים, בהכלבות ביולוגיות, בהשתלת לבבות־באבונים זעירים ועוברים שגודלו במבחנות ובמיבנה פנימי מחלקיקים שלא ישוערו. אשר היו ברובם כאמת רק פיקציות מתמאטיות, ולא יכלו, איפוא, להתמודד עם מיידיות הנתונים החזותיים והאחרים. ואך מה היו בעצם אלו האחרונים? כך שאל הדימון את סוקרטס או שאל סוקרטס את הדימון, כי טעות היתה לחשוב שרק הדימון היה שואל את כל השאלות הקשות בשיחות בין השניים. כי הרי לא היה רוחרעה, אלא יותר מייצג פנימיותו של סוקרטס. אבל ייצוג זה עצמו תבע, כמובן, מייד שוב דיון על פנימיות).

הדימון שישב הפעם בקצה המזרחי של טבלת־הראי, או הכריכה של הים התיכון, החלקה ושטופת אור שמש בוהק, והסתכל לכיוון גיברלטר, או השקיף באורח כללי לעבר לונדון ופאריס וערי האוניברסיטאות של אירופה. העיר כי אולי קודם שידובר בפנימיות ובחדפעמיות, מוטב לדבר על רשת־הדיון הגדולה שאפפה את הכול. ואם רשת־הדיון הגדולה, שאפפה כקורדעכביש מכריקים, או כמערך־הבזקים נפלא, את היקום הפיסי, או החושי, היתה ביסודו־שלי־דבר אף היא רק מסכת אירועי התנהגות ולשון. הרי גם סוקרטס, והוא, הדימון, היו, בהיותם כלולים בה כדיון דוברים עיקריים. כדיוק מה שהיתה היא: אירועי גוף. התנהגות ולשון. 'אתה מכנים יסוד היקש מיותר של האסכולה. בעולם השאלות של הדיאלוגים שלי, או של תלמידי הצעיר, העיר בעוגמת־מה סוקרטס. 'האם נתקלת פעם בחכמים שממזרח מלכות פרס ומדי ובדבריהם על הלא־אני? אמנם הם לא טענו שהכול הוא לשון וגוף, אלא הדגישו דווקא לפעמים את האירועים הגופניים והרוחניים. או הלא־גופניים והלא־רוחניים. נטולי־האני, את הריקות שמתחת לצורות, ולעיתים אף את הרוח המוחלטת שביסוד הכול – וזה כבר קצת מיופיי (אם תרשה לי להעיר הערות שבהן אני מעדכן את לוח־הזמנים של הדיון הגדול גם מעבר לתחומה המובהק של הלאס). 'אבל לא כן אנוכי עימדו, אמר הדימון לסוקרטס. 'אם אני אינני אני, אז מי אני בכלל? 'במובן החמור, הרי, אולי, אינך, וגם אני אולי אינני. אתה "בידיוני בריבוע", כי אתה, כתור מישהו בעל־אני הינך בידיוני (בידיון שלי), וגם אני, בודך, הנני בידיוני (שם תואר) כתור אני. לפחות במישור־הדיון הזה, וגם דמויות לא־בידיוניות אינן בגדר אני, ובעצם גם לא ברור מה אינן, כי לא כל כך ברור מה היו אילו היה אני כמובן החמור שאתה רוצה שיהיה. 'אבל אם כך, גם "אתה רוצה" הוא ביטוי פסול, או בוודאי לא־מדויק, אם תישארנה בעולם רק רציות טהורות שהן לא אני, או "רציות" שהן רק התנהגויות לשוניות וגופניות.'

'בוא נדבר בינתיים על רציות כהתנהגויות', אמר הדימון, שהתחיל עתה להתכבש יותר ויותר כי חש שצעירים נוקשים מסויימים עלולים לראות כל התיחסות אליו כתחבולה רטורית מיושנת, למרות שידע כי לפחות מהבחינה הריגשית, או הנפשית הטהורה, היה ממשי לאין שיעור מדברים אחרים, שהרי הוא היה בולמוסו וקיצבו הפנימי ביותר של סוקרטס, ורק עליו יכול להסתמך

גדול הסופיסטים. אחרי שהכול איכזב והכול נמוג, בין נוסטאלגיה ושאלות צולבות. 'האם אינך חושב שרציות הן לפחות תחושות, ומקוטבות וצמודות, לפיכך, לתודעה כלשהי, ולו גם עמומה במקצת, ואינן רק בגדר דיבור בשקט או בקול רם או ביצוע פעולות?' 'את מי אתה שואל?', העיר סוקרטס, בנוקטו, כמובן, מהלך הקובע עצמו כאיכות-החרב של הלא-אני בלב לא-כלום, איכות-החרב החותכת דרך כל שיכבות האשליה של היותנו כבני-אדם במישור מקובל וידוע כלשהו, שבו מהותנו ברורה, או גם דרך הרובד הסודי של האני השמור בפרטיותו, כאומר: אינני קיים ככתובת לשאלותיך עד שיוכח קיומי, אלא אם כן אתה שואל אוראקל שאינך יודע מה הוא, או מפנה שאלות לחלל ריק, או לרצף לשוני-והתנהגותי באספמיה, ואם כן, מיניין יבוא עורך, מהיכן תגיע התשובה? מרצף דיקדוקי מיקרי או מתבנית של מישחק לשון או מתוכנה גנטית, הדומה לאחותה האלקטרונית? ואיך יוכח כאן בעצם מה שטעון הוכחה?', שאל הדימון. 'באורח גיאומטרי או אמפירי, או כיצד? ברורים, למשל, ההבדלים בינך ובין אלקיביאדיס, או מעלותיך, החכם בין ההלנים, ומעלות אלקיביאדס, היפה שבהם, אך כיצד תקבע, מעבר מכך, אם יש לאלקיביאדיס תודעה, או אם גם לעצמך יש נפש? איזו מין שאלה היא זו, ואיך תיקבע התשובה?' 'אולי אתה שואל רק מערך מורכב של התנסויות וביטויים שאין בו אפילו דימויים בלי לשון וגוף, כלומר קורה רק הזזת מתג ליד הלוח וכל-הלוח מתחילים להיערך בתגובה?'. 'ומה לדעתך עושה מי שכותב את הדיאלוג בינינו?' 'הוא כותב אותו, כמובן'. 'אבל לא התכוונתי לכפל אמירה ולכפל משמעות'. 'עוד לא היגדרת משמעות'. 'אם כן, התכוונתי לכפל האמירה, מכל מקום, נחזור לשיחתנו ונעזוב את יוצר השיחה. נניח שאנו קיימים ברמה הלא-בידיונית, אתה יותר ואני פחות'. אמר הדימון.

מי שאיננו איתי עכשיו

מי שאיננו איתי עכשיו לא היה איתי אף פעם. 'מי שאיננו איתי עכשיו לא היה איתי אף פעם'. "מי שאיננו איתי עכשיו לא היה איתי אף פעם". מי שאיננו איתי עכשיו לא היה איתי אף פעם. 'מי שאיננו איתי עכשיו לא היה איתי אף פעם'. מי שאיננו איתי עכשיו לא היה איתי אף פעם. השמעת משפטים דוגמאטיים ואמיצים רק לכאורה, הדומים לשריקות ששורק לעצמו נער בודד בלב יער, אמירתם בלב חלל ריק, או בלב רצף הומה ומלא עובדות, או מצבי דברים ואפשרויות, תמוהים ומפתיעים, לא יכלה כשלעצמה להושיע את מי שעמד להתפורר תוך זמן לא־ארוך, גם אם יידונו המשפטים מצד תוכנם הנוגע בעיקר מעמדו ובהצלחתו מהסופיות הרעה הזאת. מה עוד שהמשפט הדוגמאטי הנוכחי לא דן כלל בצדק ובאלמוות, אלא במצב־דברים מסוים בתחום המיקצבים שבין מורה לתלמיד, בין שני אוהבים, בלב פריצה מהפכנית או במיקצב קיצוני של המשך הקו העיקרי. במבט הראשון הוא בוודאי לא היה תחמושת של ישועה. לכן נשוב לביסוס המשפט עצמו, ויישומו בין פסוקים של חיל־הישע בוודאי יבוא בפרקים הבאים של חיבור תיאולוגי זנוח זה או אחר.

מי שאיננו איתי עכשיו לא היה איתי אף פעם. הרי אם היה איתי אז באמת, היה עם מרכז אישיותי המתבטא גם עכשיו (וביחוד עכשיו) בצורה יפה, מופלגת ומורכבת כל־כך, ביטוי תוכני יפה, מופלג ומורכב כל־כך (נרקיסוס). אך אם נניח שלא מדובר בהידרדרות, בירידת היכולת מאז השיא הראשון, בין חושך לחושך, אלא בהפלגה אוואנגארדית מובהקת (אם להשתמש בסינדרום נערות ורעננות של מאנסארדות פאריסאיות ודירות־ידידים במוסקבה, מינכן ודאבלין של ראשית

המאה לעינינו (כה רציני), הרי מי שלא היה עכשיו איתו בוודאי לא הבין אותו אף פעם.

ידיד או בכ'לוויה, קורא או חוקר של דבריו, מעריך, אהובה או קצין מישנה, כל מי שלא נשתנה לרעה, או, על כל פנים, לא נשתנה בעצמו, היה בוודאי דבק גם עכשיו בשרשרת התוכניות, המובנות, הפיקוד והתחיקה שלו, אם הבין אותה לאשורה והיה מסוגל להיות משולב בה באמת ארפעם. הרי כל פעולותיו הקודמות ניתנו מבחינה מסוימת להיחשב רק כהכנות לפעולתו הקובעת עכשיו, ומיקצביו הקודמים והחלקיים היו רק הכנות, טיטות ותדרים חלקיים של מיקצבו האחד והקובע, עכשיו כמו פעם, שגם התעלה על כל מה שעשה בעת שחולל רעם והתקדם במעלה העקלתון של סבירויות והכנות מפתיעות, בשים לב למצבים חדשים לבקרים. חוץ מזה, מוחלטות כזאת, הטוטאליות של חייו ושל מיפעל חייו, בין כמהלך סטיכי ובין כמעשה חושב, או כל דרגת-ביניים בין השניים, לרבות המיידית המכה באיחור כמו רעם, גם אם לא כמו זה שהטיל פעם, אבל אחר, קצת מאחר אחרי הבזק האור הראשון מאיר הטעם, לא ניתנה לחלוקה מוכנית בין מוקדם למאוחר, וכל רובד זמני חילחל ונזדהר בה אל תוך קודמו ולמעבה רעהו המאוחר יותר.

גם אם נניח שמעשיו עכשיו נראו שונים לגמרי ממעשיו פעם, או, לחלופין, שנראו כגירסה מיושנת של חזרה בלתי-פוסקת על מה שעשה פעם, או שוב כגירסה חלשה יותר, תהודה מוקלשת של קול הרעם האותנטי של נעוריו ותור גבורתו, שניתן לזיהוי מידי ובלתי-ניתן לעירפול ולעירבוב עם משהו אחר, כפי שהיה פעם, לא כך היה הדבר, ולא כך נראה בין המומחים הספורים לטעם האמיתי. בעיניהם של מומחים ספורים לעינינו אבוד לכאורה, סודי ומוזר כל כך, הזוהר בעצמו ורק כשביל עצמו באפלה, או משתקף במראות שונות של אירוניה, ריבוי מובנות וגעגוע, נראו בצדק מעשיו המאוחרים שונים ממעשיו המוקדמים רק על-מנת שיהיו זהים באמת איתם בנסיכות החדשות, ומה שנראה כגירסה מיושנת היה חדיש לחלוטין למעשה, באלומות שלוחת רסן, חדיש עד כדי כך שגם המפעיל והממציא עצמו עוד לא הבין את כל סוגי האירוע, והגירסה החלשה נחלשה בדיוק במקום שהיה צריך להראות חולשה, כטרם המהפך הרועד של הכוח, שלא יכול אף פעם לשכוח את מה שצריך לדעת על כוח. כך ניסו לפזם את הפשט והדרש של המיקרה, סבר, מומחים לטעם אמיתי אילו נתקלו בטכסטים שלו עכשיו. (ואיך היית מגדיר מומחה לטעם אמיתי? מי שאיתי? מי שאיתי? אבל אולי במיקרה הזה חל בכל-זאת יישום מפתיע של עקרון ודאות-הטעם: לא מושא העדות הראשונית נבחן לפי עקרון הוודאות הקיים מראש אלא עקרון הוודאות עצמו בוסס על דגם של מושא העדות הראשונית, כפי שעקרון הוודאות עצמו יכול היה להתבסס על דגם תחושת האגו קוגיטו, ולא להיפך). אבל אפשר היה לפסוח על כל האפשרות המרומזת כאן בסוגריים המרובעים.

חוץ מזה, אם הפיקוד העליון גילה חולשה רגעית וספג מכות אנושות, דווקא אז היה זקוק לתמיכת נאמניו, ולא להסתייגותם ממנו ולבריחתם המבוהלת ("פיקוד על מה? אין כאן אף אחד, חוץ ממני וממך. כל השאר נפל או נסוגו, או עברו למחנה האויב"). הרי הפרוייקט הגדול של עיצוב עצמי ושל מיפעליו היה זקוק רק לדבר אחד קטן מצד הקרובים ביותר לו: לתמיכה מוחלטת ושלמה, גם תוך התעלמות מצללי מוזרות, ולא לרמזי-הסתייגות מתמידים. להיפך. הוא היה רשאי לנזוף, ואפילו נזיפות מרחיקות-לכת ביותר ומאיימות בניתוק, גם על בני-הברית הקרובים ביותר שלא התיצבו לצידו בשעת צרה ומצוקה והמשיכו במרחק בעיסוקיהם הקדחתניים, ורמזי-ניתוק כאלה מתוך רוגזה מצידו בורדאי לא יכלו לשמש, או לא צריכים לשמש, עילה נגדו, אם כי שותפים ובני-ברית קרובים ביותר יכלו להתקבל כקרובים רק אם היו מסוגלים לפתח שדה-כוחות חזק משלהם, אך מי שפיתחו ומשפיתחו שדה-כוחות חזק משלהם בורדאי ריכזו אנרגיה רבה בעצמם בלבד. לכן רק ראייה מובהקת של מרכזיות ה-*grand projet* שלו ורצון טוב מוחלט כלפיו, ברית גדולה שהיתה מעבר למסויג ולא תפשה אותו ברגעי-חולשה צדדיים, יכלו להיות ערובה לנאמנות ולזרימה משותפת יחד. מה עוד שדווקא הוא, דווקא כוח חזק כל-כך (כמוהו), נכסף בכל מאודו להישען פעם, למען השינוי, כפי שאומרים, על מישהו חזק גם בשעה שחש חולשה, גם אם לא היה חלש, וגם אם החולשה היתה בעצם רק רגעית וצדדית. אבל לפעמים אצלו עצם הרצון להישען על מישהו קרוב, שאפשר להראות לו גם חולשה, הילך עליו התקסמות שהיתה בעצם גם היא עצמה חולשה, שלא נבעה כלל מכוחו האמיתי והמזוקק, אלא מאידיאל ההתקסמות ומרעיון ההישענות על מישהו דומה וחזק וקרוב, שהיה מאפשר לו, דווקא בגלל שיתוף שני הכוחות, להתפנק ולנוח, במקום להילחם תמיד, ומה עוד עם מישהו החושב במחיצתו מחשבה עילית מהירה מאוד, לפעמים ממש כמוהו, אם כי לא מחשבה רבממדית כמוהו, כי מבחינת הרבממדיות המיידית, או המיידיות הרבממדית, לא היו לו מתחרים בקרום הדקיק הזה של פלאנטה זעירה וסכה במהירות כשמיליוני יצירים מתים ונולדים בה כל רגע, מתנועעת בתוך חלל שטיבו לא ברור, יחד עם כוכב שהיתה דבוקה אליו, ושוב בתוך חלל שלא היה ברור, למשל אם הוא אינסופי ואויקלידי, ממש כשם שלא היה ברור ממה עשויים דברים שבתוכו, וכן לא היה ברור מי הדוברים בו, שהצד הסמאנטי של דיבורם (רק נקווה בלי אמון יתיר בניסוחיו על-פי נוסחאות מאתמאטיות ולוגיות) ומעמדם המיידים היו ברורים יותר ממהותם, עד שבא מישהו והעמיד את המהות במרכז תוך השלכת כל הפרטים הפראגמטיים והפכיים-הקטנים האסתטיים של התיאור, וכן תוך סילוק תשוקות אובססיביות שעל פני המעטפת, עד ששוב נותרו הדמויות עצמן, שלא היה כל רע מרגע זה לאפיינן בקצת אירוניה כפי שגם היו באמת: "המנהיג המהפכני הדגול" או "הסופר הקיומי הגדול", ולצידו דמות פאטריציית אחרת, רבת דינמיקה רוחנית ואסתטית וקיצרת רוח, והוא היה נשען במרפקיו על השולחן, אוכל בחומרה או ברכות לבניה או דייסה ומסתכל בפשטות בעיני מי שיושב מולו,

מתוך הנחה שזה מישהו קרוב שאינו עומד לפרוש ממנו, המבין את עיקר חייו ומפעלו, ומסביר לו, לפיכך, את עיניין הרבממדיות: כאשר מופיע אמן הרבממדיות, הרי (עם מעט שילוב בין המרכיבים) בכת אחת הכול נעשה בסדר והכול זורם אל הגדולה הממשית של החוריה, הקיום והיצירה גם יחד, בעוד שבלי רבממדיות לא יעזור שום ליטוש של פרטים, כי רק חדצדדיות כפייתית תמשול אז בכיפה, ולפעמים יהיו כל הפרטים ההדורים עטופים במעטה-באנאליות הנוצץ כמו לכה: הכול כאילו מושלם, משויף דינאמי, אך בעצם מת ותפל, או על כל פנים, מוגבל ובלי אהבה לשום אפשרות. לכן הבכורה נודעת תמיד לרבמשמעות אמיתית. או בפשטות למשמעות המלאה; ממש כפי שייחס היושב-ראש בכורה למשמעותו המהפכנית של ה"רובה האדום" כרגע המכריע, כחוליה הקובעת בשרשרת ההתפתחויות והסתירות. כך נודעה כאן הבכורה לרבמשמעות, כלומר לסמאנטיקה שלה בלבד (אך בוודאי לא להצרנות המצחיקות שלה שהיו רק צל-צילו של שעשוע מודאלי, טכנאות פעוטה של אסכולה מסוימת; והיה יאה לאנשי הסגולה הטובה שבנו, הדומים למעולים שבין ההלנים, או לטובים שבקרב המודרניים הגדולים. להסתכל על טכנאות כזאת מגבוה ולהתפעל ממנה רק בתור שעשוע טכני, למשל כפי שמתפעלים מתרשימים להקמת גשרים, ואף פחות מזה, או מטכניקה טובה יותר ברפואת-שיניים או אפילו בתיאור מיבנה-התא, או מפיתוח ענף מאתמאטי נוסף). כן, תארים רבים היו יקרים לו יותר מפירסום כלשהו, ואף מכל תואר אקדמי או ספרותי, וביניהם בוודאי היו 'אמן המיידיות', 'אמן המיידיות המאושרת' (יותר חשוב מאמן האושר המיידית), 'אמן הגעגוע', 'אמן האירוניה', 'תלמידו הקרוב ביותר של אבי השיטה הקדושה', 'תלמידו המבין של מניח היסודות להפרדה גמורה בין התחומים', ורבים אחרים; אך התואר 'אמן הרבממדיות' היה קרוב לו ביותר, ומי שלא הבין רבממדיות זו ואת אפשרויותיה גם כשהוא עצמו נבלע בהקשר חברתי כזה או אחר, כמעט דומה לאיזה תדר חלקי שלו, לא הבין אותו אף פעם, ואם לא הבין רבממדיות זו עכשיו בוודאי גם לא הבין אותה אף פעם, כי היא רק העמיקה עם חלוף השנים, אף כי לא תמיד דובר בה בפומבי נכבדות. לכן, או לא לכן, דווקא מי שהיה קרוב ביותר אליו והבין אותו ביותר לא יכול היה לטעון כי הוא תומך רק באחד המימדים של המיכלול, כי אמן הרבממדיות (כאן ניסה לבנות היקש) היה בוודאי זקוק לתמיכה רבממדית ביותר ממי שהיה קרוב אליו ביותר, ולתמיכה רק בחלק ממימדיו בלבד ממי שלא היו קרובים אליו כל כך. עד החצנה של תומכים במימד או במישור אחד בלבד (שלא לדבר כבר על גורמים אדישים ועוינים), מכיוון שכך פעלו עוצמותיה של קירבה סובייקטיבית אמיתית.

כך, איפוא, הוסברו אחת ולתמיד, כך קיווה, עיניני הכוח, החולשה והרבממדיות שבמחנה הפנימי והמכונס, אך גם המהפכני האוואנגארדי, הזה, ונותר בינתיים להעיר רק הערה מסכמת בעיניין השתנויות התמיכה במחנה בני-הברית: אם ההשתנות היתה תנודה רגעית של חולשה זרה הדבר אור בהיר על חוסר-רצינותם הילדותי של בני-הברית שהיה חבוי בהם תמיד. אך אם ההשתנות גילמה את ה'כוח' האמיתי שהיה חבוי בהם תמיד, טוב שהשתנות קרתה עכשיו - ולא מאוחר יותר, במצבים מסוכנים יותר, ומכל מקום הוכיחה באמת שכל מה שיוחס להתקסמות נעורים אצל בני-הברית הצעירים, שהלכו אז

אחריו, היה רק מעטה שחיפה על התוך האגוטיסטי הקשה והמתקשה בהדרגה של בך־הברית בדרך להשתטחות פראגמאטית, שלא היה דבר בינה ובין ההכנה האמיתית של מה שהוא עושה. חוץ מזה, אם גם יצר שדה־כוח שלו קירבה עם כל מה שפעל בצידו באמת, לא היה חפץ לדאוג כל הזמן לבך־ברית קרוב ווולקאני שלבת האגוטיזם הקשה שלו עומדת לפרוץ בכל רגע ולהרוס כל חלקה טובה של הברית הגדולה שנוצרה ביניהם מחוץ למעמדם של כוחות־העזר הרגילים. סוף־כל־סוף, אם הוא, עם כל המתחים הגדולים הממשיים החבויים בעצם הרבגוניות של מיפעל חייו, שמר על איזון הרמאני בכל מעשיו, בוודאי יכול לתבוע איזון כזה מישויות אחרות, צעירות יותר, שככל שהיו כישרוניות, וביחוד בתחילת דרכן, היו רק חלקיות מאוד ביחס לפסיפס הגדול של יצירתו וחוויותיו. קשר בלתי־פוסק לישריות כאלו וחיזור מתמיד אחריהן היו בוודאי מחיר מוגזם עבור דבקות במיקסם של ברית ארכיטיפית (מדומה, כנראה) בין שתי נפשות קשות, שהיתה ארכיטיפ של ברית גדולה, או ברית בין ארכיטיפים שונים, יותר מאשר דבקות ארכיטיפאלית אמיתית.

מכל מקום, אפשר היה להאשים אותו יותר בהיותו מעין "פרפטואום מובילה", מכונה לתנועה מתמדת באותם המסלולים, מאשר בשינוי דמות. אך גם אם שינה קר־פעולה בנקודת־הצומת המכריעה של ההתפתחות, הרי היה זה רק למען הבטחת המהפכה המתמדת של גילוייו. או, כפי שאמר המנהיג המהפכני הגדול ביותר בהיסטוריה לאלה בוועד המרכזי של סיעתו שלא תמכו בו כרגע הקשה ביותר, שבו עידכן את הקו: "מי שאיננו תומך כי עכשיו, מעולם לא היה מהפכן!" הוא לא אמר: "איננו עכשיו מהפכן" או "הוא עכשיו מהפכן מגוון אחר", או "מהפכן שנחלש". כך צבע הרגע האחרון בציבעו את כל הרגעים הקודמים, והמיבחן האחרון היה קובע והאיר את הכול באור בהיר מדי.